

Posudek oponenta na bakalářskou práci "Komparace sociální pomoci nestátní neziskové organizace a státu a jejich rolí při poskytování této pomoci" (Kristýna Ortová, 2016)

vypracoval: Ondřej Špaček, Ph.D.

Předložená bakalářská práce se z pozic studií neziskového sektoru zaměřuje na nadaci Dobrý anděl. Zabývá se především otázkou, jaký je rozdíl mezi státním a nestátním poskytovatelem sociálních služeb a to z pohledu zainteresovaných aktérů. Výzkum se opírá o 6 polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky nadace, sociálními pracovníky a lékaři. Na základě získaných dat autorka ukazuje na individualizovaný a flexibilní charakter pomoci nadace, zároveň ale upozorňuje na relativní nekomplexnost pomoci a závislost fungování nadace na dalších, mimo jiné i státních, aktérech.

Teoretická část práce představuje rekapitulaci veskrze výkladových textů zabývajících se problematikou nestátních neziskových organizací i zakotvení role státu v oblasti sociálních služeb. Pro účely bakalářské práce se jedná o reprodukci akceptovatelnou, zároveň ale velmi problematickou v tom smyslu, že zřetelně nevystavuje oporu pro vlastní výzkumné otázky. Na základě tohoto výkladu není jasné, proč by mělo být zajímavé zabývat se zrovna tím, čím se autorka zabývá, ani z jaké teoretické perspektivy bude na předmět studia nahlížet. V tomto smyslu je práce v zásadě ateoretická, či spíše svá teoretická východiska nepřiznává.

Tento nedostatek se následně projevuje i v analýze rozhovorů a závěrech, které na jejich základě autorka formuluje. Přímo deklarovaný cíl práce je zachytit perspektivu jednotlivých aktérů, porozumět jejich – předpokládejme specifickému – pohledu na nadaci a stát. Ve výsledku je ale k rozhovorům přistupováno spíše jako k nástroji pro mapování/rekonstrukci současného stavu, tedy spíše jako k expertním rozhovorům. Dozvídáme se tak hodně informací o tom, jak systém funguje, popřípadě jaké aspekty státního systému jsou podle aktéru nefunkční. Porozumění jejich pohledu ale pod nánosem jejich expertní role spíše zaniká.

Samotný výzkum je proveden pečlivě, byť jeho zpracování je nutně limitováno výše uvedeným problémem. Zvolený vzorek je obhajitelný, ale není srozumitelné, co autorku vedlo k tomu, že se rozhodla hovořit pouze se zástupci státu, kteří přímo s nadací Dobrý anděl spolupracují (mimořádně, je skutečně lékař státní zaměstnanec?). Za tímto rozhodnutím nejspíše stojí nevyřešené pozadí výzkumné otázky, ale z mého pohledu by mohlo být stejně tak zajímavé hovořit s lidmi, kteří na nadaci pohlíží pouze „z venku“. Vzhledem k rozdělení vzorku na tři různé typy aktérů se jeho velikost zdá až krajně minimalistická.

Ze samotného textu a rozhovorů pro mě vyplývá několik otázek, které by mohlo být přínosné rozpracovat, i když nevím, zda by vystihovaly stanovený cíl bakalářské práce. Např.: jak si nadace sama, která deklaruje záměr doplňovat státní pomoc v momentě, kdy není adekvátní, definuje dostatečný standard? Jinak řečeno jak si formuje svou vlastní „sociální politiku“, co bude akcentovat v momentě, kdy bude potřeba v kontextu omezených zdrojů od dárců rozhodovat o prioritách? Z textu se zdá, že je to chápáno vlastně jako technický problém (měřit kvalitu, efektivitu pomoci), avšak je zřejmé, že s etablováním nadace se začnou objevovat momenty, kdy to bude - třebaš nevědomky - otázkou „politická“ (co upřednostnit). V dalších pasážích se ukazuje, že problém byl zatím řešen participativním způsobem, tedy hlasováním dárců. Nakolik je takový postup udržitelný? Jak ho vyložit v kontextu

současného studia NNO? V této souvislosti lze otevřít i kritický pohled na ambici „pomoci každé potřebné rodině“. Skutečně lze vytvořit NNO ekvivalent plošné státní pomoci?

Zajímavý moment nastává také při srovnání působení nadace se státní podporou. Aktéři zdůrazňují především schopnost nadace zohlednit individuální potřeby, flexibilitu a rychlost. Kriticky se přitom vztahují k arbitrárnosti a subjektivnosti posudkových lékařů při schvalování státní pomoci. Jak moc se ale systém Dobrého anděla opírá o osobní vazby a tedy i důvěru mezi konkrétními lékaři/sociálními pracovníky a organizací? Jak se vlastně rozhoduje, pokud samotný filtr – nabídnutí možnosti pomoci – se odehrává na úrovni konkrétní pracovníků/lékařů? Kde a jak se rozhoduje, kdo pomoc nedostane? Nadace jistě nemá neomezené zdroje od dárců, nemůže uspokojit všechny potenciálně potřebné rodiny. Funguje jako filtr např. geografické omezení, kdo kde je? Sociální konexe? Je dobré připomenout, že základní přínos byrokratické organizace je právě eliminování osobních aspektů rozhodnutí. Nakolik u Dobrého anděla hrozí, že v případě převisu poptávky nad nabídkou nebudou k dispozici adekvátní nástroje pro rozhodování (nebo se naopak samotná poptávka omezí vlastním rozhodnutím zprostředkovatelů – soc. pracovníků a lékařů)?

Z hlediska formálních náležitostí nespátřuji v textu zásadní pochybení, ale spíše řadu drobných nedostatků. U kolektivních monografií s autorskými kapitolami je obvyklé uvádět přímo autory konkrétních kapitol, nikoli editora. Zarovnávání úryvků z rozhovorů „na střed“ není obvyklý postup a není ani příliš čtenářsky vstřícný. Metodologická část někdy chybně přechází z minulého do budoucího času. Předpokládám, že jde o další příklad častého problému nedbalého převzetí písemné části zkoušky SVIP do textu bakalářské práce. Číslování kapitol a podkapitol kombinující arabské a římské číslice je nezvyklé, působí spíše rušivě. V takovém případě už bývá častější užívat římské číslice pro nejvyšší úroveň hierarchie, nikoli vprostřed.

Závěrem lze nicméně konstatovat, že předložený text splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci a doporučuji jej k obhajobě. Vzhledem k uvedeným výtkám ale navrhuji hodnocení „dobře“.

V Praze dne 24. 5. 2016

Ondřej Špaček, Ph.D.